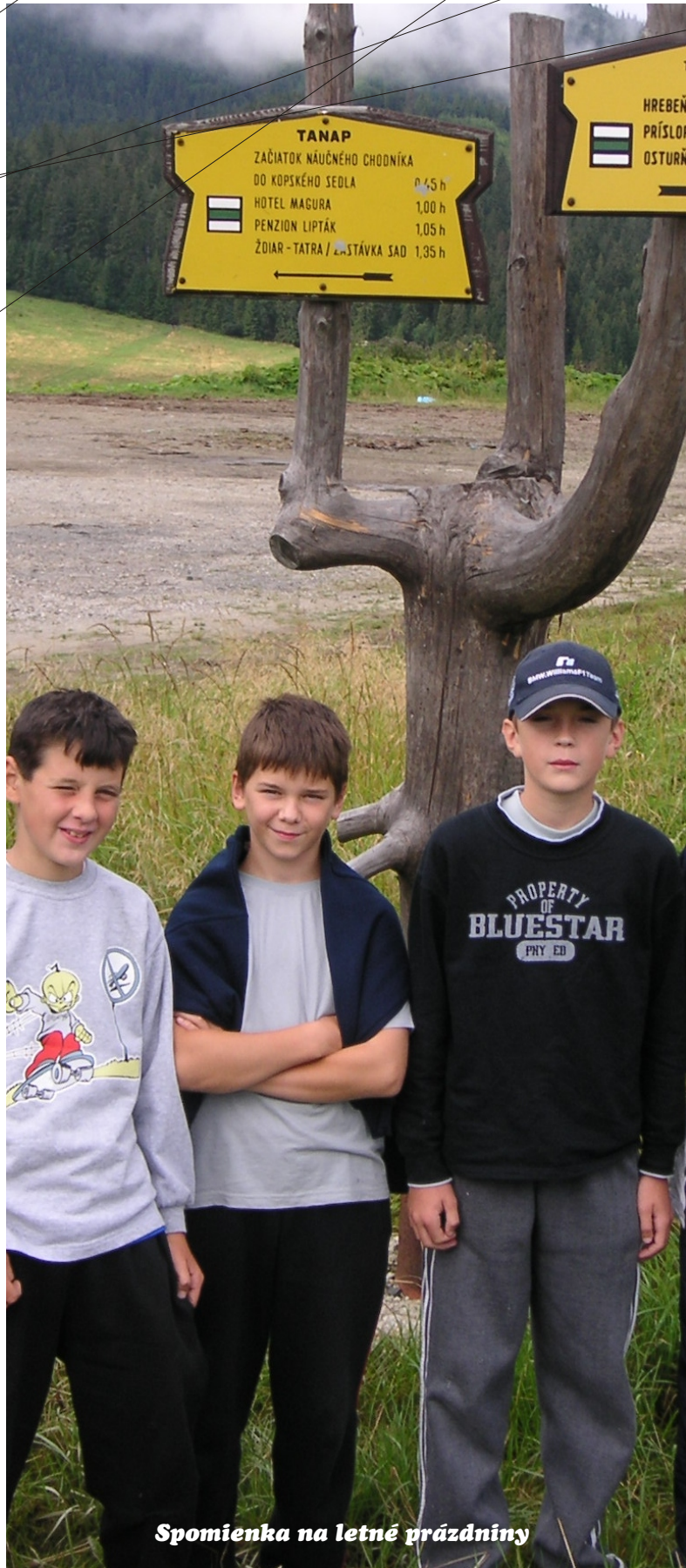

HRDOŠ 7/04

Spomienka na letné prázdniny

Dušíčkový čas

V kláštore žil rehoľník, ktorý veľmi málo hovoril, bol stále vážny. Nikto ho nevidel a nepočul smiať sa. Zostarel, ochorel, blížila sa jeho posledná hodina. Teraz každý zbadal na ňom neuveriteľnú zmenu. Chodil usmiaty, plný radosti. Skoro ako dieťa, ktoré sa teší, že niekam pôjde.

Predstavenému to bolo tiež divné a preto sa opýtal:

- „Prečo ste teraz taký veselý? Veď je to veľmi vážne s vaším zdravotným stavom.“

- „Prečo by som mal byť smutný? V živote som nikoho neposúdil, ani neodsúdil. Ani vtedy nie, ani tých, ktorí mi ublížili a pre ktorých som trpel. Preto verím, že Boh ma neodsúdi, ale prijme.“

Ludia všeobecne sa boja smrti. Je to prirodzené, veď každý chce žiť. Každému je život milý.

Ale najviac sa boja a to je pozoruhodné tí, ktorí celý život posudzovali iných a teraz sa boja postaviť pred opravdivého sudcu, ktorí radi: „Nesúďte, aby ste neboli súdení. Akou mierou budete merať vy, takou sa nameria Vám. Veru, veru hovorím Vám, budete vydávať počet z každého zbytočného slova.“

V čase "Dušíčiek" si uvedomujeme túto pravdu.

Kolkí sú v stave očisťovania pre svoje nezmyslené, márnivé a zbytočné slová a reči.

Kolkí preto, že tak pohotovo, ale nespravodlivo súdili, ohovárali, osočovali a spôsobovali krivdy.

A čo ja? Len vtedy sa nebudem báť smrti, keď nebudem mať zafažené svedomie hriechmi posudzovania. Dokonca ani tých, ktorí mne ublížovali.

Ešte po rokoch je neraz potreba hovoriť o minulých zraneniach. Neraz chybu urobili obidve strany. Nie je možné žiť s neodpustením, s bolesťou, s krivdou v srdci do nekonečna! Do nekonečna, do večnosti je možné vstúpiť po vyzprávaní si svojich minulých postojov, po pozornom počúvaní a po **ODPUSTENÍ SI!!!**

Odpúšťajte a bude aj vám odpustené. A príde pokoj do vašich duší.

Peter Olekšák

Prírodné pomery obce Švošov a jej okolia

(2. časť: pôda, podnebie, voda)

Pôda

Pre pôdu, jej kvalitu a vlastnosti má rozhodujúci význam hornina, z ktorej pôda vznikla. Preto sa jej hovorí materská hornina. V predchádzajúcom mesačníku (?/2004) boli geologické a geomorfologické pomery územia obce a jej okolia. Pritom sme uviedli, že ide prelomové údolie Váhu, ktoré rieka vymodelovala v karbonátových (vápňitých) druhohorných horninách krížňanského (prevažne vápencového) a chočského (prevažne dolomitového) príkrovu. Dno údolia je tvorené väčšinou nánosmi Váhu o rôznej hrúbke (na mieste dnešného futbalového ihriska bola ťažba betonárskeho štrku na výstavbu domov). Nánosy rieka ukladala medzi kamenité prahy v podloží Váhu vystupujúce v koryte. Vápenec sa pri zvetrávaní rozpadáva na kusy rôznej veľkosti (podľa vrstevnatosti), vytvára kamenitú suť, pôdy sú hnedšie a kamenité (Nad brehy, Chotáre, Dolinky a pod.). Dolomit sa rozpadáva na drobný štrk (dolomitová drť), z ktorej sa vytvárajú tmavšie štrkovité pôdy (Skalky, Nižovec).

Údolie Váhu je charakterizované výskytom nivných pôd karbonátových a sprievodných nivných pôd glejových na karbonátových nivných sedimentoch. Vo vyššie položených častiach sa vyskytujú najmä kambizeme, rendziny a fluvizeme na karbonátových horninách. Pôdy i napriek tomu, že sú s vyšším obsahom štrku a kamennej sutiny v údolí Váhu sú úrodné. Už Matej Bell v II. zväzku Notitia Hungariae novae historico-geographica (Viedeň 1736): „o Ššuošove povedá, že tam najradostnejšie repy rastú (totiž keď ešte zemiakov nebolo).“ Žiaľ, veľa práve tejto úrodnej pôdy bolo zabraté pri výstavbe železnice a jej preložkách (Pod cimiterom, Priesadiská, Kapustné hrady, Roveň) podobne aj pri preložke cesty. Z lesných pôd sú to najmä rendziny typické (na dolomitoch), pararendziny typické a vyluhované (na slienitých vápencoch) a kambizeme rendzinové (na vápencoch na strmých svahoch).

Podnebie

Podľa Atlasu SR katastrálne územie Švošova patrí do B (mierne teplej) a C (chladnej) klimatickej oblasti. Najnižšie polohy pri Váhu patria do okrsku mierne teplého, vlhkého s chladnou až studenou zimou. Leto je pomerne teplé no krátke. Počet letných dní je menej ako 50. Priemerná ročná teplota vzduchu je cca 6,9 OC. Ročný úhrn zrážok v údolí Váhu sa pohybuje okolo 890mm, maximálne úhrny sú 1258 mm/rok (Lubochňa). Priemerná relatívna vlhkosť vzduchu je 80%.

Je tu častý výskyt hmiel a inverzných stavov, ktoré v zimnom období siahajú až do výšky okolitých hôr. Slniečny svit trvá cca 1750 hodín za rok, zamračených dní je 148 za rok.

Práve vlhšie ovzdušie a množstvo lesov (najmä borovicové lesy pôsobia priaznivo) predurčili v minulosti Lubochňu a jej okolie na klimatické kúpele.

V zimnom období býva častejšie a intenzívnejšie sneženie od Šútova po Skladanú skalú. Snehová pokrývka trvá v priemere 80 -90 dní, pri tuhých a vlhkých zimách až 130 dní. Jej maximálne výšky dosahujú ojedinele 75 -90 cm, v podhorí 100 -110 cm. Prúdenie vzduchu je modifikované najmä reliéfom. Priemerná rýchlosť vetra za rok je 1,3 m/sek, bezvetrie je 50,6% za rok, celkovo prevláda

severozápadný vietor. Avšak južná strana, ochrana Havrana a Hrdoša (Ostrého) priaznivo vplýva na podnebie obce, čo dokazuje i výskyt teplomilných druhov rastlín na jej území. Veľmi zaujímavý je i príchod búrok a búrkových mrakov v letnom období. Búrky prichádzajú od juhu a západu až severozápadu. Od východu (od Ružomberka) len po Roveň.

Voda

Územie obce patrí do povodia horného toku Váhu. Ako stredohorský typ rieky so snehovo -daždivým typom odtokového režimu, dosahoval Váh maximálne prietoky v apríli až máji, minimálne prietoky sa vyskytovali v zimných mesiacoch. V letných mesiacoch sa vyskytovali veľké povodne (napr. 30.6.1958, katastrofálna povodeň v auguste 1813). Tento prirodzený režim bol narušený výstavbou vodného diela Liptovská Mara, ktorá prietok vo Váhu reguluje. Významným prítokom v okolí obce je Lubochňanka, menším Komjaľanka (predtým Švošovský potok, Švošovec) a Bystrý potok. Storočný maximálny prietok na Váhu je 840 m³/sek, ročný 190 m³/sek, v Lubochňanke maximálny 61 m³/sek, priemerný denný 2,5 m³/sek a minimálny 0,5 m³/sek.

Vodná sila Váhu i Lubochňanky sa v minulosti využívala na pltenie a plavenie dreva. V Lubochňanskej doline boli postavené tajchy (nádrže na zachytávanie vody), pily, hámre a mlyny. Na Váhu sa vyberalo tzv. mokré mýto (poplatok za prevážaný tovar). Obyvatelia obce boli aj pltníci (na Váhu a na Hrone). Prievoz na Váhu sa spomína v roku 1663, píla na Švošovskom potoku (v Hluchých skalách) v roku 1611 a mlyn v roku 1625.

Najvýznamnejšou zásobárňou podzemných vôd je komplex vápencov a dolomitov chočského príkrovu, kde najvýznamnejšie pramene dosahujú výdatnosť 1 - 10 l/sek. Veľmi významná je rozsiahla karbonatická kryha Korbelky s rozlohou cca 18 km², na ktorú sú viazané pramene so sumárnou výdatnosťou 50 l/sek. Ďalšia menšia kryha Havrana s rozlohou cca 2 km², nachádzajúca sa severne od Švošova. Druhým najvýznamnejším celkom je mohutné súvrstvie slienitých vápencov a slienov krížňanského príkrovu. Tu sa pramene vyskytujú zriedkavejšie a dosahujú výdatnosť prevažne do 0,1 l/sek. V okolí obce sú významné pramene v Lubochni (Fatra 7,5 l/sek), Stankovan (pod Suchou dolinou 6,3 l/sek), Hubová (pod Brúsom 6,5 l/sek), Švošov (Dušička -právy 1,0 l/sek, ľavý 1,9 l/sek).

Minerálne pramene (po Švoš : "mädokýše") V Lubochňanskom prielome medzi Krpelanmi a Ružomberkom minerálne vody využívajú ako výstupovú cestu tektonický zlom (poruchu) pod dolinou Váhu. Minerálne pramene sa vyskytujú v Rojkove, Stankovanoch, Švošove a Hrboltovej. Teplota týchto prameňou sa pohybuje od 8 do 17 OC a sú dosť mineralizované. Viaceré boli zničené pri výstavbe železnice (najmä vo Švošove a pod Skladanou skalou).

Pramene vo Švošove (pri ústí potoka Komjaľanka) a v Hrboltovej nadobúdajú klasifikáciu sádrových zemitých kyseliek (prameň Švošov s výdatnosťou asi 4,8 l/min).

František Mala

Kaplán vo farnosti

Rozhovor s prvým švošovským kaplánom Mgr. Marcelom TARDOM

Ešte nemá Kristove roky, ale už kráčal krížovou cestou po autonehode sa druhýkrát narodil. Na svet prišiel pred 31 rokmi v šesť člennej rodine v Betlanovciach, vo farnosti Hrabušice. Po kňazskej vysviacke v roku 1999 pôsobil ako kaplán v Nižnej, Spišskej Kapitule, Kežmarku a Lubici, odkiaľ prišiel na Švošov.

Ako sme už spomenuli pochádzate z dedinky ležiacej v Slovenskom raji. Priblížite nám svoju rodinu sú v nej aj iné duchovné povolania?

Mám dvoch bratov a sestru. Všetci už majú svoje rodiny. V rodine som sám, ktorý si vybral duchovné povolanie.

Sobášili ste niektorého zo svojich súrodencov?

Bratia sú starší, takže ich nie, ale sobášil som o štyri roky mladšiu sestru, ktorá sa sobášila pred štyroma rokmi.

Kde ste študovali?

Študoval som na gymnáziu v Spišskej Novej Vsi. Po maturite som rok pracoval v popradskej nemocnici. Za ten rok som nadobudol istotu, že si mám podať prihlášku do seminára v Spišskej Kapitule.

Uvažovali ste aj o inej vysokej škole?

Nie, ale po ukončení štúdia na gymnáziu som si nebol jednoznačne istý v otázke povolania. Po kňazstve som veľmi túžil na základnej škole v piatej, šiestej triede. V socializme mohli študovať teológiu len absolventi gymnázia, preto som sa tam prihlásil. Počas strednej školy moje povolanie stálo, nerozvíjalo sa. Miništroval som až do prvého ročníka gymnázia, ale vtedy som prestal, lebo v dedinách bol taký zvyk, že tam miništrujú len mladší chlapci.

Aké boli Vaše prvé roky kňazského pôsobenia?

Po kňazskej vysviacke som začal pôsobiť vo farnosti Nižná nad Oravou. Bolo to pre mňa neznáme miesto, Oravu som veľmi dobre nepoznal. Ale na túto farnosť si spomínam v celku dobre, spoznal som tam nových priateľov a známych. Stále sa tam rád vraciam.

Váš život ovplyvnila autonehoda. Ako sa to stalo?

Moja pastorácia po kňazskej vysviacke trvala iba deväť mesiacov. Potom som mal autonehodu. Išiel som v aute sám a neviem, čo sa

vlastne stalo. Nebol som pod vplyvom alkoholu, neprekročil som rýchlosť. Oproti idúce auto dostalo šmyk a narazilo do mňa.

Pamätáte si na posledné chvíle pred haváriou?

Nie, ani na to, čo bolo potom. Po desiatich dňoch v kóme som sa začal preberať k vedomiu. Ale ani na tých desať dní po návrate vedomia sa už nepamätám. Mal som veľa návštev, z ktorých mi v pamäti ostalo šesť ľudí, medzi nimi biskup Tondra. Rok po nehode som sa vrátil na oddelenie poďakovať sa pani primárke a sestričkám, ktoré sa o mňa starali.

Ako reagovali rodičia?

Nevedeli, čo so mnou bude. Keď ma prvýkrát prišiel pozrieť otec s bratom, v aute sa vôbec nerozprávali. Neskôr sa mi otec priznal, že si povedal: „Radšej nech odídem ja ako on“. Potom sa modlil za moje uzdravenie.

Ako ste to všetko prežívali vy?

Bolo to veľmi ťažké. Mój stav bol veľmi vážny a nebolo isté, či prežijem. Ale s Božou pomocou a vďaka modlitbám mnohých ľudí som prežil. Ako som sa neskôr dozvedel, modlili sa za mňa v seminári, doma vo farnosti aj vo farnosti, kde som pôsobil.

Ako prebiehala rehabilitácia a návrat medzi ostatných?

Istý čas mi predpovedali invalidný vozík. Prvé dva mesiace som vôbec nechodil. Potom som pomaly začal. Najskôr len niekoľko krokov doma, neskôr aj do kostola.

Kedy ste sa dostali k oltáru?

Nakoľko rodičia sú už starší a bolo by to na nich priveľa, istý čas sa o mňa staral brat. Býva blízko kostola, a tak som sa dostal do chrámu. Spočiatku som sedel len medzi veriacimi. Sväté omše som začal slúžiť až počas liečenia v Kováčovej. Bolo to koncom augusta, nehoda sa stala

8. apríla, čiže sväté omše som začal slúžiť po pol roku.

Zmenilo sa niečo po nehode vo vašom živote?

V mojom živote sa toho zmenilo veľa, ale ostala mi vernosť aj vytrvalosť ku kňazskému povolaniu.

Ďalším miestom Vášho účinkovania bola Spišská kapitula. Čomu ste sa venovali?

Po takmer dvojročnej práceneschopnosti, chodení po kúpeľoch a za lekármi, som začal pôsobiť na polovičný úväzok v Spišskej Kapitule. Pracoval som v knižnici pre bohoslancov a tiež som chodil na výpomoc do pastorácie. Veľa som čítal, začal som ľahšími žánrami románmi, príbehmi.

Ako trávite svoj voľný čas?

Rád chodievam na prechádzky, rád sa z niekym porozprávam, rád čítam.

Venujete sa už nejakému športu?

Spočiatku som nemohol bicyklovať. Bolo mi to veľmi ľúto, lebo pred autonehodou mi kúpili nový bicykel, ktorý musel istý čas odpočívať. Ale teraz mi to už ide. Intenzívnejšiemu športovaniu sa nevenujem.

Máte nejaké životné plány či nesplnené túžby, ktoré by sa raz chceli naplniť?

Veľké plány vo svojom kňazskom povolaní som si nedával. Mojm predsavzatím je byť verným a zodpovedným kňazom.

Každý človek si na druhých ľuďoch váži nejaké vlastnosti. Čo si vážite na ľuďoch vy?

Na druhých si vážim otvorenosť, chápanosť, porozumenie, priateľstvo.

Váše prvé dojmy z farnosti Švošov?

Švošov spoznávam, v piatok som tu bol prvý krát. Verím, že budem môcť dobre poslúžiť.

Ako si predstavujete prácu v našej farnosti? Máte nejaké konkrétne plány?

Pastoračnú činnosť budem vykonávať podľa potrieb farnosti a úloh, ktoré mi zverí pán farár. Predovšetkým slávenie Eucharistie, služba kajúcnikom vo svistosti zmierenia, chcem sa venovať mládeži, budem chodiť na nácviky spevu. Svoj čas rád venujem i návštevám chorých.